

جەستە چكۆلانەكە

دەگەنجى. كەرىك و ھىستىرىك و مندالىك، بەسەر پىشتى يەككىيانەو. زەلامىكىش بەدوایانەو. جگەرەيەك و دووان و سیانی تەرت ئاگردان. كات زۆر بەسستى تىدەپەرى. تاقەتت چوو. كەوتیتە سەرىپى. ھەنگاوت ھەلھینا. بە پلىكانەكاندا چوویتە خوارەو. گەپىشتیتە كۆلان و گەمالىك سووكە ھەپەيەكى لىبەرزىوۆ. ھەك بتناسىتەو، زوو خامۇش بۆو. پۇشتىت. رىڭگای ناو ئاوايىت نەگرتەبەر. راستەوخۇ بەلاپىدا، بەدەم پىياسەكردنەو، بەرەو گەرووى دەربەندەكە ملت نا...!

تراكتۆرەكە ھىشتان بىوچان دەپىشلەقاندن. دوو تايە كەتەكەش ھەر قورپارانى دەكردن و سەرگويىلاكى سواغ دەدان. جارىكى تر دەستى راستى درىژكردو بەپىشتى مىلى خويىدا ھىنا. مشتى پىنتكە قورپى بەدەستەو ھات. بەكەمتەر خەمىيەو بەلىواری عارەبانەكەيدا سوو. ئىنجا لەپى دەستى بەلارانى دا ھىناون بەشروالەكەى پاكى كردهو.

سى زەلامەكە خامۇش بوو بوون. دووانەكەى سەرچاملغەكان و شوفىرەكەش. كەس نەدەدوا. كەس تاقەتى قەسەكردنى نەما بوو. تەنانەت مەكىنەى تراكتۆرەكەش، كە ئەوساتە لەناو قورپىكى خەستى سىرىشىدا پەر تەناشى دەكرد، كوژايەو ھەو لە گرمەو نەرە كەوت. تا كاتى شوفىرەكە خەستىيەو گەرپو پىسى لىتوندىكرد، ئەگرۆزەكەى دووسى گوللە توپى تەقاند. جەستە چكۆلانكە لە باوەشىدا راجەنى. مىلى قوت كردهو ھەلروانى، لىزەمەيەكى پىنتكەقور شالاي بەروویدا برد. خىرا خۇى ئاخىيەو باوەشى و، بىپرسىاركردن مت بوو. ئەم سەرى بەسەردا دانەواند. بەدەم بزەيەكى خاوەو لىپى پرسى:

— ترسایت؟!
جەستە چكۆلانكە نەبزاو. تەنيا وتى:
— نە.
ئەم ھەستىكى پەر لە شانازى، ھوروزمى بۇ ھىناو گەشكە گرتى. ھەردوو مشتى لەسەرى توندكردن و، نووساندى بە سنگىيەو. ئەو ھواری لىپەلسا:
— ناخ!..

خىرا مشتى لىشل كردهو ھەپىرەكەوتەو:
" .. روژ لەدەمى كەلەو سەرى دەرھىنا بوو. رىڭگا پىچاوپىچەكەى ناو دەربەندەكە، بەروونى

ئەندامانى لەشم، دەلەرزىن و نوقىمى ئارەقىكى گەرمى لىنج بوو بووم."
تراكتۆرەكە ئەوساتە، بەناو ھەردىكدا تىدەپەرى. رىڭگاكە بوو بوو قورپولتەيەكى خەست. تايە كەتەكانى دواو، قورپارانى دەكردن. زۆرتەر بەپىنتكى وردو بەيناوبەين، توپەلى گەرە گەرە، سەرگويىلاكى سواغ دەدان. ئەم جەستە چكۆلانە لاوازەكەى، ھەر ئاخىيوو باوەشىيەو. خۇى بۇ كرددبوو چەپەرىك و ھەولى دەدا، نەپەلى توژقائىك قورپى بەرەكەو. سەرى بەسەردا شۇر كرددەو سەرنجىكى داپە. چاوە رەشەكانى كە لە ژىر لەچكەكەو دەبرىسكانەو، نىشانەى پرسىارىكى پەر لە سەرسامىيان دەنواندا. پەر بە دل ھەزى دەكرد، ھەرامى پرسىارەكەى بداتەو بوى باس بكا. بەلام چۇنى بۇ باس بكا؟!..

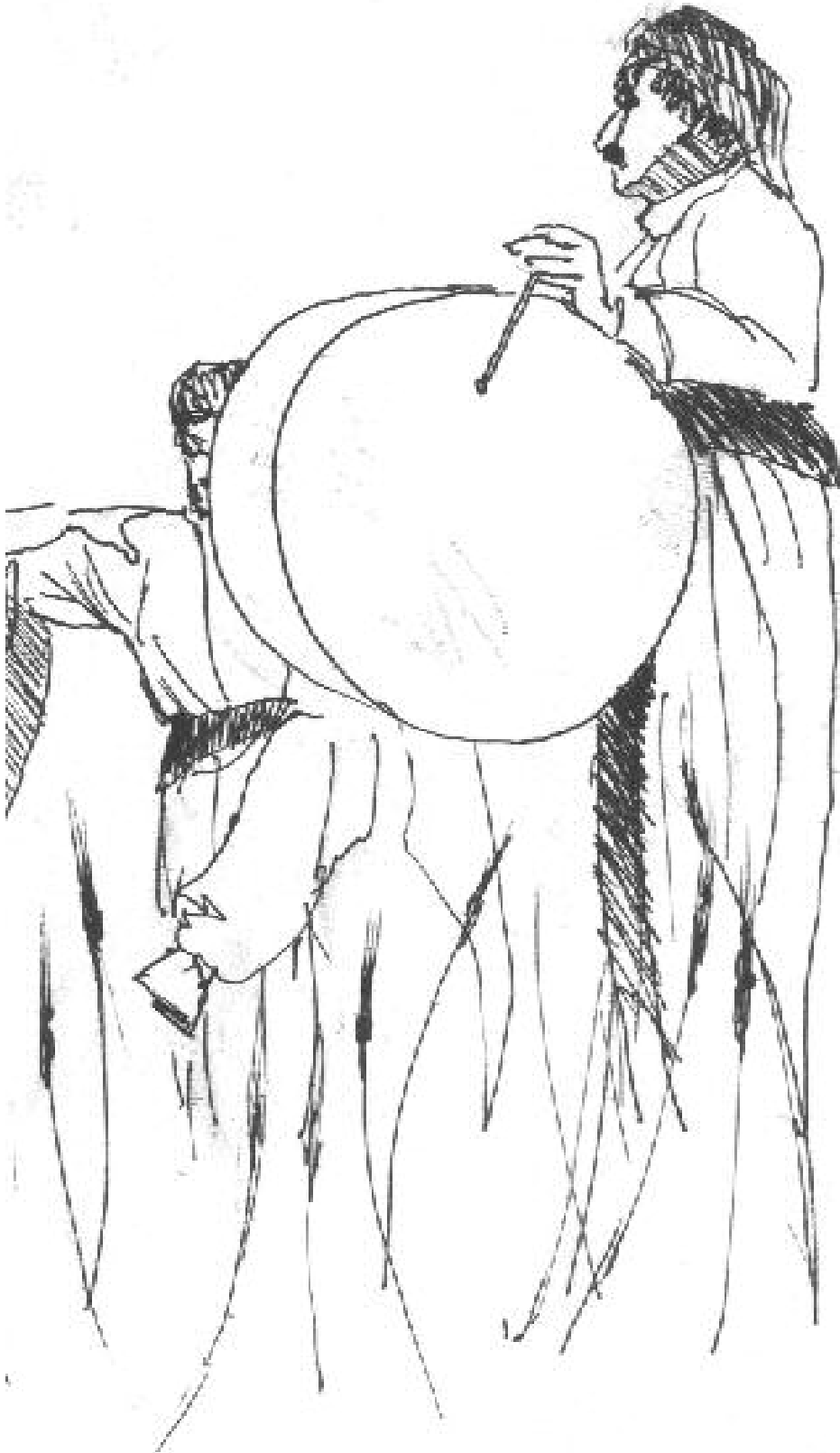
" .. كە ھەنگاوت ناو لە ژورەكەى چوویتە دەرەو، لە ھەيوانەكەدا كەمى رامایت. چاويكى خىرات بە پىشەمى خۇندا گىراو ھەلتروانى. خانووەكانى لا ئاوايى .. كەژەكەى بەرامبەر. باخە چرەكانى دامىن. پىرە داربەروو ھەكانى گردهكەى تەنىشت. ھەموو بەروونى دەبىنران. ھەنگاوت ناو چوویتە پىشترەو. گەپىشتیتە ناستى لىواری ھەيوانەكە. راوەستایت. قەدەرىكى تر ھەلتروانى. ئىنجا ھەروا بە چىچكانەو دانىشتىت. جگەرەيەكت ئاگردا. بە پەرۆشەو كەوتیتە مژلیدانى. ئىستا دەبى كەوتبەرى و پىش ئەو ھەپىرەكە ناو شاخ، پۇژىيان لىدەبىتەو. ناو شاخ و داخ بەشەو بۇ مندال سامناكە. چاك بوو حسابى ئەو ھەشم كردد. تا دىيان تەواو لىرووناك دەبىتەو، دەشتايى دەبىن و تروسكەى گلۆپەكانى شارىيان، ھەر لىدىار دەبى. دواى ئەو ھەپىرە ئىتر ئاسانە."

لە خۇت رازى بوو. ئەو جگەرەيەت تەواو كرددو، يەككىكى تەرت داگىرساند. بە پەرۆشترەو كەوتیتە مژلیدانى. ئەگەر ھەموو شت كۆك ھاتبىتە پىشەو، لە دووسەعات و نىو زىاتريان پىناچى. ئا. دوو سەعات و نىو تر و

عارەبانەى تراكتۆرەكە بىوچان ھەلیدەتەكاندن. بىئامان دەيكوتان. بەسات بواری نەدەدا ھەست بە ھەوانەو بەكن. لەناو عارەبانەكەدا، سى زەلامى تریان لە گەلدا بوو. دووانى تىرىش و ھەرىكەيان، ھەلنىشتبوو سەر چاملغى يەكى لە دوو تايە قەبەكانى. سى زەلامەكە لە بەختى خۇيان بەگلەيى بوون. لەو دەدان كە ئەگەر دەدوازەيەك بوونايە، ھىندەى تاسە نەدەكرد. يەككىيان خۇشخۇش دەيووت:
— با داوا لەو دووبرادەرە بكەين، بىنە ناو عارەبانەكەو. ھەر باشە!
دووانەكەى تر دەيان ووت:
— ئايكەن. ديارە ئەو بىيان باشترە. قەسەى خۇمان بۇچى لەبەرد بەدەين!؟

ئەم مەيلى قەسەكردنى نەبوو. مىوانى پالتۇكەى بەرى جەستە چكۆلانەكەى باوەشى، بەشانوملى دا ھەلدايەو. لىواری لەچكەكەى، بەسەرورپووخسارىدا زىاتر داكشاندا. زىاتر ئاخىيە باوەشىيەو، توندتر نووساندنى بە سنگىيەو. خامۇشىيەكە لوولى داپەو.

"ئا. نىزىك بەرەبەيان بوو، كە خەو زەفەرى پىبىردم و چاومى پىللىكنام. دەبى يەكسەر كەوتبە بىننى خەو كە. چۇن بوو؟! ئا. من لەناو دۆلىكى قولدا بووم. بىنىم چاو بەناو دۆلەكەدا دەگىرپى. ھەستم كردد دەمىنى و پەر بە دەم ھاوارم لىدەكا. پوانىم دى و بە پەرۆشەو، بەرەو بووم خۇى ھەلدەداتە خوارەو. وام ھاتە بەرچا، كە ھەك پەپوولەيەك بەھىواشى بەردەبىتەو. گەشكەيەكى تەلىسماوى داى لە ھەناوم. باوەشم بۇگرتەو. بەلام ئەو تەنيا ساتەوختىكى خاياند. دىم پەپوولەكە بۆو بە جەستە چكۆلانەكەو تىر، بەسەر سەردا بەردەبىتەو. كسپەيەكى جەرگىر، چوو جىگەى گەشكەكە. ھەستم كردد ھەناوم تىدا نامىنى. ھىزى ئەژنوم دەشكى و بەلادا دىم. بەرى بىنايىم تارىك دەبى و، جەستە چكۆلانەكەم لىوون دەبى. ھەستم كردد دەمى و، منىش لەگەلدا دەمرم!.. زارەترەك بووم. لەشى مردووم راجەناند و خۇم راپسكاند. لەخەو بە ناگاھاتمەو. ھەموو

دهبېنرا. له دهميکهوه چووبوومه سهر تاشه بهر ديك و، چوار مه شقى دانيشتبووم. جگهره له دواى جگهرم ناگردهدا. چاوم له ريگا غافل نه دكرد.

دهر كه وتن.. كه ريك و هيس تريك و زه لاميك به دوايان هوه. ورد هه لمروانى. هيس تره كه جهسته يه كى چكولانه ي به سهر پشتته وه بوو. بروسكه ي دنيايى و شادمانى، به هه ناومدا تيسكه ي كرد. دهر وونى نارام له بهر پراوم، هه وايه وه و گه شامه وه. له دلدا وتم: خوژگه دهم توانى هه ر نيسا مزدهم بدايه ته دا يكت.

هاتنه بهر وه. له تاشه بهر ده كه دابه زيم و چوومه سهر ريگا كه. كه گه يشتنه ناستم، هيس تره كه م پراگرت. باوه شم بو جهسته چكولانه كه گرت هوه. كه نه فتى ريگا بوو. له يه كه م ساتدا نه يناسيمه وه. هه روا به چه ساوييه وه، تيمى روانى و نه بزاو، به لام دواى ساته وه خته كه، چاوه په شه كانى بروسكه يان داو، خو ي بو سهر سنگم شو پر كرده وه. دهسته بار يكه كانى له ملم توند كردن و هيجى نه وت.

كه وتينه وه پر ي. گه يشتينه هه ورازيك. له نيوه يدا ههستم به ماندو بوون كرد. خستمه وه سهر پشتى هيس تره كه. هه ورازه كه مان بر ي. گه يشتينه بهر ده لانيك. نه وساته من شان به شانى هيس تره كه دهر و يشتم. له دلدا دهموت: له سهرى ناوهستم. دهمه دهمى نيوه رو، تراكتوره كه ده كه ويته پر ي. چاوه پر ي جيبه كه ناكم. ده لين عسره كه ي ده گاته ناوايى و شهو ده گه رپته وه. نه ي نه گه نه هات؟! نا نه .. چاكتروايه له گه ل تراكتوره كه دا بروين. نزكى عسره ده گه ينه جى. ئيتر له ويوه تقوميل زورن. ده توانين سبه ينى ئيواره...

- ناخ!..

كه له ناخه كه ي به ناگاهاتم، هيس تره كه به سهر ههردو ده ستيدا نووچى دابوو. جهسته چكولانه كه مى به سهر سهردا، خستبووه سهر زهوى. به په شوكاوييه وه په لامارم داو، له باوه شم گرت. نه ده گريا. ته نيا ده ستى چه پى نابووه سهر ناوچه وانى. كه ده ستيم لاداو سه يرم كرد، بينيم هينده ي هه لماتيك هه لتوقيوه!"

كاتى نزيك بوونه وه وه له وه دابوو بگه نه جى، عاره بانه ي تراكتوره كه هيشتا بيووچان، هه ليده ته كاندن و ده يكو تان. به لام تايه كه ته كان نه وه خته، له برى قوروليته، زيخبارانى ده كردن.

چالى جەرگى پىرىژن

لوولەي شەستتيرىكى دكتارىوف، لە دور لەرزى و بەخىرايى، شىرىتىك گوللەي تىچەسىپىنرا. شەش حەوت سەرباز راجەنىن و بەيەكدا هاتن. ئەفسەرىك بەپەلە، گلېنەي ھەردو چاوى لە دورىنىك گىركرد:

-ئامادەبن.. ئەمانە كەللەپەقن.. دەترسم سەركىشى بكن.

مامۇستا كەللەي سەرى خۆي، نابووه ناو چالە بەفرىكەوھ:

-داپىرە خۆت لەو تەلبەندە بەدوربگره..

وھا لەگەلىاندا رىكەوتووين!

-كوا چالى جەرگى من؟!.

-ھەر دەيدۇزىنەوھ.

..

-ئەم شەھىدە خاوەنى نەبوو؟!.

پىشمەرگەكە ھىشتا ھەر سەرنجى عەشاماتەكەي، بۇ رانكچۇغەو جووتە كلاشە دۆمبىكە رادەكىشا. ئەوانىش بەرودا، چاوى زامى بەسوئى خۆيان بەسەر دەرۆكاندو، بەرەو چالىكى تر خۆيان بەكىش دەكرد.

دەمى خاكەناز جەرگى پىرىژنى دەجنى. ھەر دەمى خاكەنازىش، جەرگى پىرىژنى دەدۇزىيەوھ.

-خۆم زوو زانيم، ئەمەش چالى جەرگىكى تره.

پىرىژن بەدەم ئەم دەنگەوھ، تەكانى بۇ سەر كەنارى چالى جەرگى خۆي دا.

-داپىرە گيان.. تەگەرە مەخەرە ئىشمانەوھ.

پىشمەرگەكە بەنەشارەزايى، دلى جەرگى پىرىژنى شكاندا!

-ئەوھ چالى جەرگى منە.. دلم وام پىدەلى.

ئاواتى پىرىژن، لە دەمى خاكەنازدا دەژىاو دەمرد.

-ئەو شەھىدانە بۇچى نەبىرنە مەلبەندى باووباپىران؟! بۇچى لە بىابانى تەنيايدا توورپان دەدەن?!.

-ئىرە دۆلى شەھىدانە. لىرەدا لاپەرەي مېژووى خۆيانان لە خوئىن ھەلكىشا.

-ئەوى گردى شەھىدانە. لەویدا باووباپىران، لاپەرەي مېژووى خۆيانان نەخشەكىشا.

-دلم خەبەرى داومەتى كە ئەم چالە، چالى جەرگى منە. بەو خاكەنازە بلىن نەحەوئتەوھ، چالى جەرگى من بدۇزىتەوھ.

مامۇستا و پىشمەرگەكان، لەناو خۆياندا دەدان.

-توخوا حەمە گيان.. ئىسقانەكانىشتم دەست ناكەوئتەوھ؟!.

پىرىژن بەكول دەيلاواندەوھ.

-مامۇستا.. پىشمەرگەكان.. خەلكىنە بۇخوا.. حەمەكەي منىش بدۇزىنەوھ. تەنيا ئەوم ھەبوو.

پىرىژن بەردى بەبادەكرد. چنگى لە ئاسمان گىردەكرد و بەسەر زەمىنىدا دادەرماند.

-لەغەتتان لىبى.. ھەموو جۆرە مردنىك بۇ دەھىنايە بەرچاوم، ئەمەيان نەبى.

پىرەمىردەكە، توورەكە ئىسقانى خۆي، لە دۆلەكەي ئەودىوتردا دەنايە گۆرەوھ.

-جانەوھرىوون.

-بوختان بۇ جانەوھر مەكە.

-نەبووھ.. كارەساتى وھا قەت نەبووھ.

-مىشكى خۆتان خەرىك مەكەن. لەوان گەرىن.

ئەوان ئەوان بوون. ئىمە خۆمان چى بووين?!.

-گىل.. گەلخو.. گەمژە!.

خاوەن توورەكە ئىسقانەكان، لە گوئى چالەكانى جەرگيان، لە سىياسەت دەدان.

-شەھىدىكى تر دۇزرايەوھ.

پىشمەرگەكە ئەم ھاوارەي كەرد.

-ئۆخەيش.. ئەوھ حەمەيە.

پىرىژن ھەلمەتى برد.

-رانكوچۇغەي لەبەردابوو?!.

نە.

-پىيوست بە بىنىنى ناكە.

-باش سەيرى بكن.

-جووتى كلاشى دۆمبى.

نە.

-داپىرە گيان.. سەيرى نەكەيت باشتره.

داپىرە ئاواتى بەمەرگ دەخواست. بەرەو تەلبەندەكەي خوار دۆلەكە ھەلھات. بەرەو لەشكرگاكدە قىژاندى:

-ئىسقانەكانى.. ئىسقانەكانىم بەدەنەوھ دەست.

-25)ى نىسانى 1963؟.

-بەلى.

-لەو رۆژەدا ژنتان بۇ نىشانەكرد؟.

-بەلى.. بەلى..

-نەيانپەرژاوه ئەلقەكەي لە دەست دابمان.

تەرمى شەھىدى ئىوھ ئەمەيە.

ئەلقەكەي زىپى خۆلۆوى، توورەكەيەك ئىسكوپرووسك، درانە دەست پىرەمىردىك.

بەسەرىك چۆراوگەي فرمىسكى دەرژاندى سەر توورەكەكەي دەستى و، بەسەرىكىش دەتووت، مژدەي ژيانىكى نوئى شەھىدەكەي پىراگەيەنراوھ.

-لەغەتتان لىبى.. نۇ مانگە دەسخەرۆم دەكەن.. نۇ مانگە ئازارى گومانم پىدەنۆشن.

بەلام ھىشتا ھەر بەختەوھرىوو. لە ئەنجامدا بەلگەي شەھىدى، نايە تەنكەي باخەلى و، توورەكەي ئىسكوپرووسكى خۆي چنگ كەوت.

-ئەي كورەكەي من؟!.. بە قوربانتان بىم كورەكەي من?!.

پىرىژنىك لە دەمىكەوھ وھا دەكپرووزايەوھ..

لە دەمىكەوھ بەھەر چوارلادا ھەلپەي دەكرد.

-ھەرچى ھات و جەرگى خۆي لە ژىر خاكدا دۇزىيەوھ. تەنيا جەرگى من ونە!.. لە دلىدا بەخىلىي بەوھەكانى تر دەبرد.

-داپىرە گيان دل لە دل مەدە. جەرگى تۆش دەدۇزىنەوھ.

مامۇستا ئەو رۆژە، ئەركى دۇزىنەوھى جەرگى خەلكى شارى، لە ئەستۆ خرابوو.

-ئەي ئەم شەھىدە خاوەنى نەبوو?!.

پىشمەرگەكە بەللوولەي كلاشىنكۆفەكەي، ئىشارەتى بۇ كەللەسەرىك و كۆمەلىك ئىسقانى ناو چالىك كەرد. پاتالى چۆغەيەكى خورمايى و، شەروالىكى رەشى تىئالابوو. كەسىك لە عەشاماتەكە نەھاتە وھرام.

-واديارە بىكەسە.

-دەبى خەلكى شار نەبى.

-بە جاشكەوشەكانىدا لەلادىي دەچى.

پیریژن ئەو گرده و ئەم دۆلەیی مەبەست
نەبوو.. چالی جەرگی خۆی دەویست.

-پشتینیکی چیتکوودەریی پەشباو..

-بە قوریانی دەمتان بێ.

-شپروال و ستارخانیهکی..

-نە.. توخوا نە..

-جوتیک پیلاوی..

-ئەیی هاوار.. کوا جەرگی من؟!.. کوا
شەهیدی من!؟.

پیریژن لە پەوپوو کەوت. ناخی زەویی بە
بڕژانگی هەلدەکوئی.

-بێنن بەقوریانتان بێ.. ئەو هی منە.

ئەمیان پیریژن نەبوو. ئەمیان تەمەنی لەسی

و پینج تێپەری نەدەکرد. زوو شووی کردبوو.

مێردەکەیی قوڵیی گریانی لە قورگدا دەتاساند.

-قەلەمپاندانیچکیش لەسەری نووسراوه:

کوردستان یان ئەمان.

-ئازاد گیان..

دایکی ئازاد تا هیژ لە گەرویدا بوو،

قریشکاندی و ئیتر لە جیی خۆی گرمۆلە بوو.

-سەربەرزى بۆ خۆتان و شەهیدانتان.

باوکی ئازادیش بەختەوهربوو. توورەکەیی

ئیسقانی جەرگی خۆی، نایە بئەستى و پووو

دۆلەکەیی ئەودوو هەنگاوی نا.

-مامۆستا.. ئەم شەهیده بیکەسە چی

لێکەین؟.

پیشمەرگەیی لای چالی جەرگە بیخواوەنەکە،

ئەم پرسیارەیی کرد.

-مامۆستا وا پۆژ دەکوژیتەو.. کوا چالی

جەرگی من!؟.

-دایرە گیان.. هەر دەیدۆزینەو.

-من دەلیم کوا چالی جەرگی من!؟.

...

دایرە بەرەو لەشکرگا هەلمەتی بردەو..

-کوا چالی جەرگی من!؟.

دوو پیشمەرگە گرتیانە باوەش و، کەوتنە

ماچکردنی دەستی پەگاوی و پوومەتی چرچی.

-کوا چالی جەرگی من!؟.

خۆی پاپسکاندو پووو ناوشار هەلەات. ناو

کوڵان و سەرشەقامەکانی شار، تا نیووشەو ئەو

هاوارەیان تیدا دەتەقییەو. تا هاوارەکە

لەناکاویکدا کپ بوو. ئەوسا مەردمەکەش

سەرەوتیان داو نوستن.

